Finnish Information Security Cluster Kyberala

7.9.2026

Asiantuntijalausunto

Eduskunnan hallintovaliokunnalle

Asia: **HE 85/2026 vp** – hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi viranomaisten tietojärjestelmien ja tietoliikennejärjestelyjen tietoturvallisuuden arvioinnista annetun lain, tietoturvallisuuden arviointilaitoksista annetun lain sekä turvallisuusselvityslain 18 ja 48 §:n muuttamisesta

Kyberala ry (Finnish Information Security Cluster, FISC) on Teknologiateollisuus ry:n toimialayhdistys, joka edustaa Suomessa toimivaa kyberturvallisuusalaa. Annoimme esitysluonnoksesta lausunnon valtiovarainministeriölle 23.1.2026 (VN/36127/2023). Perustamme huomiomme siihen, miltä osin kantamme on huomioitu ja miltä osin ei. Lisäksi nostamme esiin eräitä jatkovalmistelussa tehtyjä ratkaisuja, joita ei arvioitu lausuntokierroksella.

Yhteenveto
Kyberala pitää esitystä kannatettavana. Esitys vahvistaa julkishallinnon kriisinkestävyyttä, selkeyttää vastuita ja parantaa arviointien saatavuutta hyödyntämällä myös yksityisiä arviointilaitoksia, palveluntarjoajia ja asiantuntijoita. Keskeiset huomiomme on otettu valmistelussa laajasti huomioon. Kuusi seikkaa edellyttää valiokunnan huomiota. Läpileikkaavana kysymyksenä on se, että sekä Puolustusvoimien että suojelupoliisin osalta ollaan siirtymässä malliin, jossa viranomainen arvioi itse omia järjestelmiään: tätä emme pidä lähtökohtaisesti kannatettavana. Viranomaisen omasta arviointikyvykkyydestä on vaikea saada takeita. Muut huomiomme koskevat arviointien ja hyväksyntöjen tosiasiallista saatavuutta ilman lisämäärärahoja, yritysturvallisuusselvitysten sujuvuutta, arviointilaitosten sijoittautumisvaatimuksesta luopumista sekä arviointilaitoksia koskevan tiedon edelleen luovuttamista.

1. Pidämme seuraavia seikkoja kannatettavina:

- **Varautumisen arviointi ja turvallisuuskriittiset ratkaisut lakitasolle** (1, 2 ja 7 §): Kotimaisen valmistajan oikeus hakea arviointia ja hyväksyntää yhdenmukaistaa menettelyt EU- ja Nato-vaatimusten kanssa ja parantaa suomalaisten toimijoiden kilpailukykyä (4 §:n 2 mom. 1 kohta, 7 a ja 8 §).
- **Arviointimenettelyjen monipuolistaminen** (3 §): itsearviointi sekä palveluntarjoajan viranomaisen toimeksiannosta toteuttama arviointi enintään turvallisuusluokan IV tiedoille. Tämä parantaa saatavuutta, vähentää ruuhkautumista ja tukee alan elinkeinotoimintaa.
- **Riskiperusteinen arviointivelvollisuus** (3 a ja 3 b §), **siirtyminen todistuksesta arviointiraporttiin** (8 §) ja **arviointiperusteiden ajantasaistaminen** (7 § ja arviointilaitoslain 10 §).
- **Arviointiviranomaisten yhteistyö, tiedonvaihto ja neuvontatehtävä säännöstasolla** (4 §:n 2 mom. 2 kohta ja 4 b §) sekä **avustavat tehtävät** (4 a §),

mukaan lukien VTT:n tehtävä arvioida turvallisuuskriittisiä ratkaisuja arviointiviranomaisen toimeksiannosta – pidimme tätä keskeisenä.

- **Arviointilaitosten pätevyysmenettelyjen joustavoittaminen** (arviointilaitoslain 5 §): pätevyys voidaan osoittaa FINAS-akkreditoinnilla ja virasto voi päättää uusista pätevyysalueista. Myönteistä on myös yritysturvallisuusselvityksen rajaaminen turvallisuusluokitellun tiedon pätevyyttä hakeviin laitoksiin (4 §) ja TEMPEST-valmistajien mahdollisuus hakea hyväksyttyä asemaa.
- **Markkinaehtoinen tarjonta priorisointiperusteena ja ei resurssilisäyksiä.** Tärkeysjärjestyksessä on otettava huomioon muun riippumattoman arvioinnin saatavuus ja suomalaisten ratkaisujen tarjonnan edistäminen (4 §:n 3 mom.); viranomaistoiminta ei saa syrjäyttää markkinatarjontaa, ja tarpeelliset toimet katetaan toimintaa tehostamalla, ei määrärahoja kasvattamalla.

2. Kohdat, jotka edellyttävät valiokunnan huomiota

2.1 Puolustusvoimien arviointiviranomaistehtävän tarkkarajaisuus

Esitimme, että tehtävä on pidettävä rajallisena ja täsmällisenä ja että järjestely, jossa viranomainen arvioi omaa toimintaansa, ei ole yleisesti kannatettava. Esitys on osin täsmentynyt: toimivalta koskee Puolustusvoimien omia järjestelmiä ja niihin kuuluvia turvallisuuskriittisiä ratkaisuja, ja arviointiviranomaiselta edellytetään organisatorista ja päätöksenteon riippumattomuutta (3 d §). Tehtävää ei kuitenkaan ole säännöstasolla rajattu turvallisuusluokkiin, vaikka perustelujen mukaan kyvykkyys kohdistuu ensisijaisesti luokkien I ja II järjestelmiin. Lisäksi 4 b §:n 2 momentti mahdollistaa, että arviointiviranomaiset sopivat tehtävien hoitamisesta toistensa lukuun – jolloin Pääesikunnan määrätty turvallisuusviranomainen voi hoitaa myös arviointeja, joihin on markkinaehtoista tarjontaa. Säännöksen seurauksena luodaan kiertomekanismi markkinaehtoisuuden heikentämiseksi.

Suositus: *Mietinnössä on syytä todeta, että tehtävä rajoittuu Puolustusvoimien omiin järjestelmiin ja rajautuu turvallisuusluokkiin I ja II, ettei 4 b §:n 2 momentin sopimusjärjestelyillä siirretä viranomaiselle arviointeja, joihin on riippumatonta markkinaehtoista tarjontaa, ja että resurssit katetaan puolustushallinnon kehyksissä toimintaa tehostamalla.*

2.2 Arviointien ja hyväksyntöjen tosiasiallinen saatavuus

Esitys ei perustellusti sisällä resurssilisäyksiä, ja 4 §:n 3 momentin mukaan Liikenne- ja viestintävirasto voi jättää pyydetyn arvioinnin tekemättä tai ottaa sen vain osittain suoritettavakseen. Samaan aikaan valtionhallinnolle säädetään uusia arviointivelvollisuuksia kahden, kolmen ja viiden vuoden siirtymäajoin. Riskinä on, että viranomaiskysyntä täyttää viraston kapasiteetin ja kotimaisten valmistajien hyväksyntähakemukset ruuhkautuvat. Viivästyminen heikentää suomalaisten toimijoiden asemaa EU- ja Nato-markkinoilla.

Suositus: *Valiokunnan tulisi edellyttää toimeenpanon seurantaa (käsittelyajat, jonot, markkinaehtoisen tarjonnan käyttöaste). Ulkopuolista asiantuntija- ja Teknologian tutkimuskeskus VTT:n kapasiteettia (4 a §) sekä arviointilaitosten ja palveluntarjoajien palveluja on käytettävä täysimääräisesti ennen kuin arviointeja jätetään tekemättä, ja valmistajien hyväksynnöille on asetettava tavoitteelliset käsittelyajat.*

2.3 Yritysturvallisuusselvitys ei saa muodostua pullonkaulaksi

Arviointilaitoksia koskeva menettely kevenee kannattamallamme tavalla. Valmistajan hyväksyntä edellyttää kuitenkin aina yritysturvallisuusselvitystä (7 a §), eikä käsittelyajoista tai viranomaisten yhteensovittamisesta säädetä. Korostimme, ettei menettelystä saa muodostua tosiasiallista pullonkaulaa ja että suojelupoliisin on otettava muutos huomioon toimintansa suunnittelussa.

Suositus: *Mietintöön kirjaus siitä, että suojelupoliisin ja Liikenne- ja viestintäviraston menettelyt sovitetaan yhteen, käsittelyaikoja seurataan ja tarvittava kapasiteetti järjestetään toimintaa tehostamalla ja priorisoimalla.*

2.4 Arviointilaitosten sijoittautumisvaatimuksesta luopuminen
Jatkovalmistelussa luovuttiin ehdotetusta vaatimuksesta, että arviointilaitoksen on oltava sijoittautunut Suomeen. Ratkaisu on sisämarkkinaoikeudellisesti ymmärrettävä, mutta on syytä varmistua siitä, että arviointilaitoslain 7 §:n mukainen valvonta ja tarkastusoikeus toteutuvat myös ulkomaille sijoittautuneiden laitosten ja niiden alihankkijoiden osalta (9 a §). Kansallisen arviointikyvykkyyden ylläpito on huoltovarmuuskysymys.

2.5 Suojelupoliisin poikkeaminen riskiperusteisesta arviointimenettelystä
Jatkovalmistelussa päädyttiin ratkaisuun, jossa suojelupoliisiin ei sovellettaisi arviointilain 3 a §:n 2 momentin velvollisuutta valita arviointimenettely riskiarvioinnin ja turvallisuusluokan perusteella. Poikkeus jää perusteluissa avoimeksi siltä osin, minkä kriteeristön mukaisesti ja kenen toimesta suojelupoliisin tietojärjestelmiä jatkossa arvioidaan. Suojelupoliisin järjestelmissä käsitellään valtion sensitiivisimpiä tietoaineistoja, minkä ei tule olla peruste arvioinnin kaventamiselle vaan päinvastoin perustelee riippumatonta ja ulkopuolista arviointia: mitä vakavammat seuraukset tietoturvaloukkauksella olisi, sitä vahvempi on tarve varmistua vaatimusten täyttymisestä muun kuin arvioinnin kohteen itsensä toimesta. Pidämme lähtökohtaisesti ongelmallisena järjestelyä, jossa viranomainen arvioi itse omia järjestelmiään ja päättää samalla arvioinnin laajuudesta ja jäännösriskin hyväksyttävyydestä — sama periaatteellinen huomio, jonka esitimme Puolustusvoimien arviointitehtävästä. Riskinä on myös, että viranomaisen oma tekninen arviointikyvykkyys ei näissä erityisen vaativissa ja korkean turvallisuusluokan ympäristöissä ole samalla tasolla kuin arviointiviranomaisen tai hyväksytyn arviointilaitoksen ammattimainen ja vertaisarvioitu kyvykkyys, eikä oman toiminnan arviointi tuota ulkopuolista näkymää havaintojen kattavuuteen tai arviointiperusteiden valintaan.

Suositus: *Valiokunnan tulisi edellyttää, että suojelupoliisin osalta täsmennetään säännös- tai vähintään perustelutasolla, mitä arviointiperusteita järjestelmien arvioinnissa sovelletaan, kuka arvioinnin tekee ja miten arviointien kattavuus ja säännöllisyys varmistetaan. Poikkeus tulee rajata vain siihen, mikä on toiminnan suojaamisen kannalta välttämätöntä, eikä sen tule tarkoittaa luopumista riippumattomasta arvioinnista; myös suojelupoliisin järjestelmien arvioinnissa on hyödynnettävä arviointiviranomaisen sekä 4 a §:n mukaista ulkopuolista asiantuntijakapasiteettia siinä laajuudessa kuin se on turvallisuusluokitellun tiedon suojaamisen puitteissa mahdollista.*

2.6 Arviointilaitoksia koskevan tiedon edelleen luovuttaminen
Arviointilaitoslain 7 §:n mukaan kansallisen akkreditointiyksikön on pyydettäessä luovutettava Traficomille tietoja, *”jotka ovat välttämättömiä sen valvomiseksi, että tietoturvallisuuden arviointilaitos täyttää toimintaansa koskevat vaatimukset.”*
Kysymyksessä on viranomaiselle luovutetun tiedon edelleen luovuttamisesta. Saatamme valiokunnan tietoon, että lakiehdotuksessa on poikettu periaatteellisesti siitä, että viranomainen pyytäisi hallintoasian käsittelyssä tarpeelliset tiedot hakijalta itseltään. Vaikka

on mahdollista, että menettely saattaa myös keventää arviointilaitoksen menettelyyn liittyvää hallinnollista taakkaa, menettelyssä tulee kiinnittää erityistä huomiota sekä siihen, että arviointilaitos on tietoinen tietojen edelleen luovuttamisesta jo siinä vaiheessa, kun se asioi akkreditointiyksikön kanssa ja että välttämättömyyskriteerin täyttymisen suhteen on olemassa riittävät valvonta- ja oikeussuojakeinot.

Lisätiedot:

Peter Sund, toimitusjohtaja, Kyberala ry, 050 565 0621, peter.sund@teknologiateollisuus.fi